

«My opiekunki, pracujemy wyizolowane i z tego powodu jesteśmy grupą zawodową pracującą pod dużą presją. Cały czas żyjemy w obawie utraty pracy. To bardzo obciąża psychicznie. Dodatkowo, praca całodobowa jest szczególnie wymagająca. Jednak razem z Unią walczymy o nasze prawa. Dzięki kursom organizowanym przez Ecap i Unię możemy się dokształcać zawodowo.»

Cristina Gheorghita, opiekunka seniorów z Ticino

Spis Treści

Witamy	6
Unia – Największy związek zawodowy w Szwajcarii	7
Warunki minimalne – które przepisy dotyczą Państwa?	8
Zbiorowy układ pracy dla pracowników wynajętych	9
Normalne układy pracy (NAV) i prawo zobowiązań (OR)	10
Umowa o pracę	12
Wynagrodzenie minimalne	14
Czas pracy i dodatki	16
Wypoczynek	18
Dyżur	19
Pośrednictwo z zagranicy i pozorne samozatrudnienie	20
Zakwaterowanie i wyżywienie	22
Zasłużony odpoczynek	23
W przypadku choroby	24
Gwarancje socjalne i emerytalne	26
Oczekuję dziecka	28
Ochrona prywatności	30
Zakaz konkurencji	31
Uznanie zagranicznych dyplomów	32
Dokształcanie	33
Konkretne wsparcie i indywidualne porady	34
Pomocne punkty doradcze	36
Talon rejestracyjny	38

6 Witamy

W Szwajcarii ponad 100 000 osób pracuje w gospodarstwach domowych: przeważnie kobiety i w dużej mierze imigrantki. Pracują w domach i w opiece bądź pomagają seniorom i seniorkom w sprawach życia codziennego – zadania, które dla nas wszystkich mają duże znaczenie. Pomimo to, praca ta jest często niedoceniana i nisko płatna.

Informacje praktyczne w skrócie

Prywatne gospodarstwo domowe niestety nadal nie podlega przepisom prawa pracy. Niezależnie od tego, macie Państwo prawa – bez względu na to czy pracujecie na godziny, przez kilka tygodni czy też pracujecie na stałe lub wręcz mieszkacie w domu osoby, którą się opiekujecie. Niniejsza broszura udziela odpowiedzi na najczęstsze pytania dotyczące Państwa pracy. Ponadto, zawiera przegląd najważniejszych regulacji prawnych odnoszących się do pracy opiekunki i opiekuna w prywatnym gospodarstwie domowym.

Wasz związek zawodowy Unia
www.unia.ch

Życzymy interesującej lektury.

W razie jakichkolwiek dodatkowych pytań jesteście do Państwa dyspozycji!

Unia – Największy związek zawodowy w Szwajcarii

Licząca prawie 200 000 członków Unia jest największym i najsilniejszym związkiem zawodowym w Szwajcarii. Również w branży opieki zdrowotnej i opieki prywatnej jest bardzo aktywna reprezentując przeszło 6000 członków.

Na rzecz lepszych warunków pracy

Razem z Państwem, Unia działa na rzecz dobrych warunków pracy, sprawiedliwego wynagrodzenia i unormowanego czasu pracy dla opiekunów i opiekunek seniorów.

Zatrudnieni w tej branży potrzebują większej ochrony np. poprzez zbiorowe układy pracy (GAV). Ponadto, Unia walczy o należyte uznanie dla Państwa pracy.

Związek zawodowy Unia pomaga swoim członkom bronić swoich praw i rozwiązywać indywidualne problemy w miejscu pracy.

Naszym najważniejszym
celem jest poprawa
Waszych warunków pracy!

8 Warunki minimalne – które przepisy dotyczą Państwa?

GAV dla pracowników wynajętych czy NAV dla gospodarstw domowych?

W branży opieki nad seniorami obowiązują różne regulacje prawne. Decydujące znaczenie ma to czy zostaliście Państwo zatrudnieni przez agencję opiekuńczą. Jeżeli tak, to co do zasady obowiązują przepisy zbiorowego układu pracy dla pracowników wynajętych (GAV). Jeżeli zostali Państwo zatrudnieni bezpośrednio przez rodzinę, to normalny układ pracy dla gospodarstw domowych w Szwajcarii (NAV Hauswirtschaft) oraz kantonalne układy pracy regulują warunki minimalne.

Nie jesteście Państwo pewni czy Wasze miejsce pracy podlega GAV? Sprawdźcie w Unii lub na stronie www.tempservice.ch. Jeżeli nie podlegacie pod GAV to obowiązują inne warunki minimalne.

9 Zbiorowy układ pracy dla pracowników wynajętych

Najlepszą ochronę dla zatrudnionych zapewnia zbiorowy układ pracy (GAV). GAV są negocjowane przez związki zawodowe i pracodawców i zawierają korzystniejsze postanowienia niż NAV.

Zakres obowiązywania i korzyści

W branży opieki nad seniorami obowiązuje GAV dla pracowników wynajętych. Dotyczy on od maja 2016 r. wszystkie firmy opiekuńcze, które posiadają zezwolenie na wynajem pracowników. Został wynegocjowany między innymi przez Unię.

Dla zatrudnionych układ GAV niesie wiele korzyści:

- 42 godzinny tydzień pracy
- 5 tygodni urlopu dla osób powyżej 50 roku życia
- Dodatek 25% przy ponad 9,5 godzinach pracy dziennie, dodatek za nadgodziny w niedzielę w wysokości 50%
- 80% zwrotu składki na związki zawodowy
- Wsparcie dokształcania

Stawki minimalne dla układu GAV dla pracowników wynajętych znajdują Państwo na str. 15.

10 Normalne układy pracy (NAV) i prawo zobowiązań (OR)

Szwajcarski układ pracy NAV dla gospodarstw domowych

Jeżeli jesteście Państwo zatrudnieni bezpośrednio przez rodzinę lub Państwa firma nie podlega postanowieniom GAV, to wówczas obowiązuje Państwa normalny układ pracy dla gospodarstw domowych dla całej Szwajcarii (NAV dla gospodarstw domowych). NAV dla gospodarstw domowych ustala obowiązujące stawki minimalne. Najniższa (dla niewykwalifikowanych) wynosi 18.90 franków za godzinę (więcej informacji na str. 14). Stawki minimalne obowiązują dla wszystkich pracujących w jednym gospodarstwie domowym więcej niż 5 godzin na tydzień, bez względu na to czy sprzątają, piorą, robią zakupy, gotują, opiekują się dziećmi, chorymi lub seniorami.

Kantonalne NAV i prawo zobowiązań (OR)

Kantonalne normalne układy pracy (NAV) regulują pozostałe warunki pracy w gospodarstwie domowym, jeżeli nic innego nie postanowiono w Państwa umowie o pracę lub GAV. Dotyczy to m.in. wymiaru pracy tygodniowej, wolnych dni czy też dodatków (np. za pracę w niedziele lub w nocy).

Ponadto, obowiązują regulacje **prawa zobowiązań (OR)** np. w stosunku do czasu odpoczynku, urlopu, okresu wypowiedzenia, jeżeli umowa o pracę, GAV lub NAV nie regulują tego odmiennie.

Spytajcie Państwo w Unii, które regulacje obowiązują w Państwa miejscu pracy. Informacje na temat można również uzyskać w kantonálním urzędzie gospodarki.

12 Umowa o pracę

Co do zasady, Państwa umowa o pracę zawiera postanowienia dotyczące wynagrodzenia, czasu pracy, urlopu, ubezpieczenia zdrowotnego, miejsca pracy itp. Należy domagać się pisemnej umowy o pracę, która reguluje te kwestie. Jeżeli mieszkacie Państwo w tym samym gospodarstwie domowym, w którym pracujecie powinniście Państwo domagać się uregulowania kwestii czasu wolnego i odszkodowania za czas dyżurowania.

Warto również uregulować zakres zadań, które mają Państwo realizować. Wynika to z faktu, że opiekując się osobami starszymi granice między pielęgnacją a profesjonalną obsługą medyczną są często trudne do ustalenia.

Domagajcie się Państwo pisemnej umowy o pracę oraz opisu stanowiska pracy regulującego Państwa zakres obowiązków.

13

Czy potrzebuję uprawnień zawodowych?

Pracując w gospodarstwie domowym, jako opiekunka lub opiekun czy jako pomoc w czynnościach pielęgnacyjnych nie potrzebujecie Państwo uprawnień zawodowych. Przy tym, należy odróżnić opiekę podstawową (układanie nóg, zakładanie i zdejmowanie pończoch) od zabiegów opiekuńczych (podawanie leków, opatrywanie ran). Te czynności muszą być wykonywane przez wykwalifikowany personel z dopuszczeniem do wykonywania zawodu.

14 Wynagrodzenie minimalne

Minimalne wynagrodzenie za pracę w gospodarstwie domowym reguluje GAV dla pracowników wynajętych, o ile Państwa agencja podlega GAV. W pozostałych przypadkach minimalne wynagrodzenie określone jest w NAV dla gospodarstw domowych w całej Szwajcarii.

Płace minimalne zgodnie z NAV dla gospodarstw domowych

Franki/godzina (brutto, 2016)

niewykwalifikowani	18.90
Niewykwalifikowani z doświadczeniem 4 lat pracy w branży lub z 2-letnim zawodowym wykształceniem w Szwajcarii	20.75
Wykwalifikowani z krajowym świadectwem kwalifikacji lub adekwatnym dyplomem	22.40

Plus dodatek na wakacje (8,33%) oraz za płatne dni wolne od pracy.

Pensje minimalne muszą być bezwzględnie przestrzegane. Sprawdźcie Państwo czy tak jest! Razem z Unią domagajcie się prawidłowych pensji.

15

Płaca minimalna zgodnie z GAV dla pracowników wynajętych

Franki/godzina (brutto, 2016/17/18)		Region pensji normalnych	Region pensji wysokich*	Ticino
Niewykwalifikowani	2016	17.56	18.66	16.64
	2017	18.11	19.20	16.64
	2018	18.66	19.75	16.64
Przyuczeni z 4-ro letnim doświadczeniem	2016	19.80	21.25	19.31
	2017	20.04	21.49	19.31
	2018	20.52	21.97	19.31
Wykwalifikowani	2016	22.50	24.14	21.95
	2017	22.77	24.42	21.95
	2018	23.32	24.97	21.95

*Aglomeracje BE, BS, BL, ZH, GE, wybrzeże od Genewy do Villeneuve

Do tego dochodzą dodatki na urlop (8,33% ewent. od 50 roku życia 10,6%), święta (3,2%) oraz 13. pensja w wysokości (8,33%).

Dużym sukcesem GAV dla pracowników wynajętych jest **13 pensja**. Wynagrodzenia minimalne są regularnie renegowowane.

16 Czas pracy i dodatki

Każda przepracowana godzina musi zostać odpowiednio opłacona. Niestety, nie zawsze tak się dzieje. W ramach opieki nad seniorami w zależności od rodzaju zatrudnienia, obowiązują następujące regulacje:

Na podstawie GAV dla pracowników wynajętych

- Obowiązuje 42 godzinny tydzień pracy.
- Jeżeli pracujecie ponad 9,5 godzin dziennie lub ponad 45 godzin w tygodniu to przysługuje Wam dodatek za nadgodziny w wysokości 25% (wynagrodzenie podstawowe + część 13 pensji).
- Praca nadgodzinowa w niedziele podlega dodatkowi w wysokości 50%.

Na podstawie umowy o pracę bądź na podstawie NAV

Najczęściej czas pracy i dodatki są uregulowane w umowie o pracę. Jeżeli nie macie Państwo tych kwestii określonych pisemnie i nie podlegacie Państwo postanowieniom GAV dla pracowników wynajętych to wówczas decydujące są warunki określone w układach kantonalnych (NAV).

Przykłady tygodniowego wymiaru pracy w układach kantonalnych: 42 godziny w Zurychu, 45 godzin w Genewie, 50 godzin w Ticino.

Jeżeli pracujecie Państwo więcej niż ustalono w umowie to mamy do czynienia z nadgodzinami. Muszą one zostać zrekompensowane albo wypłacone.

Notujcie Państwo dokładnie wszystkie godziny pracy i porównujcie z otrzymanym rozliczeniem czasu pracy. Własne notatki mogą być pomocne w przypadku różnicy zdań z pracodawcą.

18 Wypoczynek

Prawo zobowiązań (OR) reguluje wymiar okresów wypoczynku. Następujące postanowienia minimalne muszą zostać zachowane:

- **Dni wolne:** przynajmniej jeden pełny dzień w tygodniu (24 godziny bez przerwy i bez dyżuru).
Jeżeli pracodawca chciałby byście pracowali Państwo dłużej niż 6 dni pod rząd to musi uzyskać Państwa zgodę. Ponadto, utracone wolne dni musicie Państwo móc wykorzystać w przyszłości. Taka sytuacja powinna jednak być wyjątkiem, gdyż dla Państwa zdrowia jeden wolny dzień w tygodniu jest korzystniejszy.
- **Nadgodziny** muszą być rekompensowane czasem wolnym albo wypłatą 25% dodatku do pensji (jeżeli nie ma innych postanowień w umowie o pracę albo w GAV/NAV).
- **Dyżur** musi być wynagrodzony (patrz str. 19).
- **Urlop:** przynajmniej 4 tygodnie, do ukończenia 20 roku życia przynajmniej 5 tygodni.

Dyżur

Zwłaszcza w tak zwanej «opiece 24 godzinnej» pewną część pracy określa się jako dyżur. Dyżur oznacza, że opiekunka lub opiekun co do zasady muszą pozostawać w gotowości. Często jednak wymaga się stałej obecności. Tak nie powinno być.

Dyżur musi być opłacony

Stan prawny jest jasny: dyżur musi być opłacony. Stawka może jednak być niższa niż płaca minimalna. Jeżeli jednak podczas dyżuru będziecie Państwo musieli wykonać czynności związane z pracą to będzie Państwu przysługiwało pełne wynagrodzenie.

Unia walczy o to by dyżur był jasno określony, ograniczony i odpowiednio wynagrodzony.

Jedna osoba nie jest w stanie zapewnić efektywnej opieki całodobowej. Wszyscy pracownicy mają bowiem prawo do odpoczynku i czasu wolnego do wyłącznej dyspozycji (bez konieczności czuwania). Jest to niezbędne dla ich zdrowia.

Domagajcie się Państwo, by dyżur i wymiar jego wynagrodzenia były uregulowane w umowie o pracę.

19

20 Pośrednictwo z zagranicy i pozorne samozatrudnienie

Osoby, które w Szwajcarii pracują w gospodarstwach domowych co do zasady nie są uznawane jako pracujące na własny rachunek (nawet jeżeli w innych krajach często tak bywa).

Ma to również dla Państwa korzyści. Jedyne jako osoba zatrudniona korzystają Państwo z przepisów dotyczących wypłaty wynagrodzenia podczas choroby i wypadku jak również ochrony w przypadku wypowiedzenia i zabezpieczenia emerytalnego. Domagajcie się właściwego stosunku pracy i pisemnej umowy.

Zasady dotyczące pośrednictwa z zagranicy

Zagraniczne agencje nie mają możliwości wysyłania personelu bezpośrednio do szwajcarskich gospodarstw domowych – chyba że mają siedzibę w Szwajcarii i posiadają krajowe zezwolenie wydane przez Sekretariat Stanu ds. Gospodarki (Seco).

Walczcie Państwo o swoje prawa i domagajcie się właściwego zatrudnienia. W razie pytań Unia chętnie Państwu pomoże!

21

«Unia pomogła przy uznaniu mojego dyplomu i umożliwiła mi naukę języka niemieckiego. Teraz sama angażuję się w pracy Unii w ramach grupy środkowo-wschodnioeuropejskich opiekunek i wspieram moje koleżanki i kolegów. Uznanie dyplomu i dobra znajomość języka są ważne by móc podjąć wymarzoną pracę.»

Beata Olszewska-Szybaldin, dyplomowana pielęgniarka z Zurichu

22 Zakwaterowanie i wyżywienie

Określone koszty mieszkania i żywienia pracodawca może potrącić z Państwa miesięcznej pensji w ramach «wynagrodzenia w naturze».

Obowiązują następujące stawki:

- Za śniadanie: 3.50 Franków
- Za obiad: 10 Franków
- Za kolację: 8 Franków
- Za nocleg: 11.50 Franków

Odliczenia za wyżywienie i mieszkanie nie mogą przekraczać dziennie kwoty 33 Franków (ewentualnie 990 Franków miesięcznie).

Uwaga: za «wynagrodzenie w naturze» uznaje się wyłącznie rzeczywiście zrealizowane świadczenia. Nie można odciągnąć kosztów posiłku jeżeli danego dnia jedliście Państwo poza domem lub kosztów noclegu jeżeli spaliście gdzie indziej.

Zasłużony odpoczynek

Prawo do urlopu

Urlop odgrywa olbrzymią rolę w procesie wypoczynku i kondycji zdrowotnej pracowników. Wszyscy – również zatrudnieni na godziny – mają prawo do urlopu.

- Zgodnie z prawem przysługuje Państwu rocznie co najmniej 20 dni urlopu, czyli 4 tygodnie, do 20 roku życia przysługuje 25 dni czyli 5 tygodni.
- Zbiorowy układ pracy GAV dla pracowników wynajętych przewiduje od ukończenia 50 roku życia również 25 dni urlopu.

Przy zatrudnieniu na godziny wymiar urlopu musi zostać wyraźnie określony jako dodatek urlopowy (Ferienzuschlag) i włączony do podstawowej stawki godzinowej. Wynosi on 8,33% przy 20 dniach urlopu ewentualnie 10,64% przy 25 dniach urlopu. Podstawą do obliczenia wymiaru urlopu jest pełna stawka godzinowa tudzież miesięczna (przed pobraniem odliczeń).

Notujcie Państwo systematycznie wypracowane dni urlopu i kontrolujcie Wasze roczne prawo do urlopu.

24 W przypadku choroby

Zaświadczenie lekarskie

Jeżeli Wasza umowa o pracę nie zawiera odmiennych postanowień to od pierwszego dnia choroby musicie Państwo przedstawić zaświadczenie lekarskie.

- Zagraniczne zaświadczenia lekarskie (np. w razie zachorowania podczas pobytu w Polsce) są również honorowane.
- Zaświadczenie informuje o czasie trwania, stopniu i przyczynie niezdolności do pracy. Wszystkie pozostałe informacje są objęte tajemnicą ze względu na ochronę prywatności.
- Ważne, byście Państwo zgłaszali nieobecność ze względu na chorobę już pierwszego dnia.

Obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne

Każda osoba, która mieszka w Szwajcarii 3 miesiące lub dłużej musi być ubezpieczona na wypadek choroby. Kasę chorych możecie sami Państwo wybrać.

25

Wypłata wynagrodzenia w czasie choroby

Ubezpieczenie chorobowe (Krankentagggeldversicherung) zawierane przez pracodawcę dla swoich pracowników nie jest w Szwajcarii obowiązkowe i nie może być myłone z obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym.

- W sytuacji gdy obowiązuje Państwa GAV dla pracowników wynajętych to pracodawca musi podpisać ubezpieczenie chorobowe (Krankentagggeldversicherung).
- Jeżeli pracodawca jest tak ubezpieczony to premie są przynajmniej w połowie wypłacane przez pracodawcę zaś reszta przez pracownika. Ubezpieczenie co do zasady, przejmuje 80% wynagrodzenia podlegającego ubezpieczeniu AHV w okresie 720 dni.
- Nawet jeżeli pracodawca nie jest ubezpieczony to w razie choroby musi nadal wypłacać pensję (prawo zobowiązań OR Art. 324a). Okres wypłacania jest uzależniony od stażu pracy i różni się w zależności od kantonu (minimum 3 tygodnie).
- Jeżeli opiekunka lub opiekun mieszkają w prywatnym gospodarstwie domowym to pracodawca jest zobowiązany zaopiekować się lub zapewnić profesjonalną opiekę w przypadku choroby, wypadku, ciąży lub porodu (OR Art. 328a).

26 Gwarancje socjalne i emerytalne

27

Osoby zajmujące się opieką w prywatnych gospodarstwach domowych objęte są zasadniczo tymi samymi regułami co wszyscy pozostali pracownicy. Pracodawca (czyli prywatne gospodarstwo domowe albo agencja pośrednicząca) musi zameldować osobę zatrudnioną w kasie wyrównawczej (Ausgleichskasse) i odprowadzać z jej pensji składki na ubezpieczenie socjalne. W przeciwnym wypadku łamie prawo.

Ubezpieczenie od bezrobocia (ALV)

Wszystkie osoby pracujące w Szwajcarii są obowiązkowo ubezpieczone od bezrobocia. Potrącenie z pensji powinno wynosić 1,1%. Uprawnienie do odszkodowania z tytułu bezrobocia uzyskuje osoba, która w okresie 2 lat poprzedzającym bezrobocie pracowała przynajmniej 12 miesięcy i odprowadzała składki ubezpieczeniowe. Odszkodowanie wynosi 70-80% ostatniej pensji.

Ubezpieczenie wypadkowe (UV)

Pracodawca musi ponadto ubezpieczyć swoich pracowników od wypadku. Ubezpieczenie od wypadków niezwiązanych z pracą jest wymagane w przypadku gdy opiekun i opiekunka pracują 8 lub więcej godzin tygodniowo dla tego samego pracodawcy.

AHV, IV i EO

Osoby, którym można ustalić odprowadzanie składki przez co najmniej rok, mają prawo do renty z tytułu wieku lub śmierci (AHV, 1. filar). Oprócz AHV pobierane są również składki wysokości 5,125% na obowiązkowe ubezpieczenie od inwalidztwa (IV) i ubezpieczenie za utratę zarobków w związku z pełnioną służbą (EO).

Kasa emerytalna (PK)

Jeżeli pensja opiekunki lub opiekuna wynosi ponad 21'150 Franków rocznie lub 1762 Franków miesięcznie (x12; stan na 2016), to obowiązkowo należy odprowadzać składki do kasy emerytalnej (PK/ 2. filar). W ramach GAV dla pracowników wynajętych obowiązują korzystniejsze rozwiązania – sprawdźcie Państwo w Unii.

Wyczerpujące informacje znajdują Państwo na stronie Federalnego Urzędu Ubezpieczeń Społecznych:
www.bsv.admin.ch

28 Oczekuję dziecka

Ciąża i poród

Jeżeli w trakcie trwania stosunku pracy urodzicie Państwo dziecko to uzyskujecie prawo do zasiłku macierzyńskiego. Zgodnie z prawem, po porodzie przysługuje Państwu kontynuacja wypłaty pensji przez 14 tygodni w wysokości 80% pensji.

By uzyskać uprawnienie poniższe warunki muszą zostać spełnione:

- Przez 9 miesięcy przed porodem była Pani ubezpieczona na podstawie ustawy AHV (ubezpieczenie od bezrobocia).
- W tym czasie była Pani przynajmniej 5 miesięcy zatrudniona lub pobierała świadczenia (choroba/bezrobocie).

Z wyjątkiem okresu próbnego, Pani umowa nie może zostać wypowiedziana w całym okresie ciąży i do 16 tygodni po porodzie.

W sprawach związanych z prawami kobiet prosimy zwracać się do Unii, chętnie pomożemy Pani.

Zdecydowanie odradzamy wypowiedanie umowy przed porodem. Gdyż w takiej sytuacji nie otrzyma Pani zasiłku.

«Unia oferuje nam opiekunkom i opiekunom możliwość spotkania się i wymiany doświadczeń, dzięki czemu możemy wspólnie działać na rzecz poprawy warunków pracy.»

Kerstin Brüsewitz, opiekunka seniorów z Solothurn

30 Ochrona prywatności

Molestowanie seksualne i ochrona zdrowia

Pracodawca musi chronić sferę prywatną pracowników. Składa się na to ochrona zdrowia oraz zapobieganie przed molestowaniem seksualnym i przemocą.

Informacje i biura porad w sprawach molestowania seksualnego:

- **Miejskie i kantonalne biura ds. równości:**
www.equality.ch
- **Federalne Biuro ds. Równości:** www.ebg.admin.ch
lub www.sexuelle-belaestigung.ch
- **i naturalnie sekretariaty Unii, lub Broszura Unii «Molestowanie Seksualne w pracy» pod adresem www.unia.ch**

Prawa osobiste obejmują również prawo do przestrzeni prywatnej by np. pielęgnować kontakty osobiste lub realizować własne potrzeby. Jeżeli opiekun lub opiekunka mieszkają w tym samym domu co pracodawca to musi on zapewnić im odpowiednie wyżywienie i optymalne warunki mieszkaniowe.

Zakaz konkurencji

Przejęcie do bezpośredniego zatrudnienia – zakaz klauzuli konkurencji

Po zakończeniu kontraktu w ramach agencji pośredniczącej można bezpośrednio podpisać umowę z prywatnym gospodarstwem domowym. Wszelkie odmienne zastrzeżenia («Konkurrenzklausel») są niedozwolone. Firma może jednak domagać się odszkodowania od nowego pracodawcy, jeżeli Państwa praca trwała krócej niż 3 miesiące i rozpoczęliście pracę w okresie krótszym niż 3 miesiące po wygaśnięciu kontraktu (Art. 19 i 22 AVG).

32 Uznanie zagranicznych dyplomów

Szwajcarski Czerwony Krzyż (SRK) jest właściwym do uznania zagranicznych dyplomów w zawodach związanych z opieką medyczną (np. Ausweis zur Fachfrau Gesundheit lub Diplom zur Pflegefachfrau). Warunkiem uznania kwalifikacji jest wystarczająca znajomość (poziom B2) jednego z języków narodowych (niemiecki, francuski lub włoski).

Uznane dyplomy otwierają Państwu drogę do doksztalcania się i wyższej pensji.

Informacje dotyczące procedury uznania znajdują Państwo na stronie www.redcross.ch.

Doksztalcanie

Unia może Państwa wesprzeć w doksztalcaniu zawodowym, np. poprzez przejęcie części kosztów. Ułatwi to Państwu udział w kursie językowym lub organizowanym przez Szwajcarski Czerwony Krzyż (SRK) szkoleniu na opiekunkę i opiekuna.

Jeżeli podlegają Państwo układowi GAV dla pracowników wynajętych i przepracowaliście w okresie ostatnich 12 miesięcy co najmniej 176 godzin, to doksztalcanie zawodowe, po spełnieniu określonych warunków, zostanie w dużej mierze sfinansowane (do 5000 franków) i odzyskanie Państwo część utraconego zarobku (do 2300 franków). Więcej informacji znajdziecie Państwo na stronie www.temptraining.ch lub w Unii.

Oddział Unii w Ticino, wspólnie z instytutem doksztalcania ECAP oraz lokalnym oddziałem Czerwonego Krzyża organizuje kurs przygotowawczy do kantonalnego egzaminu do opieki i pracy rodzinnej w prywatnych gospodarstwach domowych («collaboratrice famigliare (badante)»).

Unia może Państwa wesprzeć w doksztalcaniu zawodowym.

34 Konkretnie wsparcie i indywidualne porady

Ochrona prawna i porady

Unia doradza swoim członkom nieodpłatnie. Oferuje swoim członkom opiekę prawną w przypadku sporu związanego z umową o pracę lub zwolnieniem z pracy. Pomaga również w redagowaniu pism.

Dokształcanie zawodowe

Unia wesprze Państwa finansowo w dokształcaniu zawodowym i związkowym oraz oferuje Państwu szeroką paletę darmowych, interesujących kursów.

Efektywna kasa bezrobocia

Unia zarządza największą kasą bezrobocia w Szwajcarii. W razie bezrobocia będzie Państwa wspierać.

Przegląd wszystkich korzyści z członkostwa w Unii znajdują Państwo na naszej stronie: www.unia.ch/vorteile.

35

Wysoka jakość informacji

Członkowie Unii otrzymują co dwa tygodnie darmową gazetę «Work» zawierającą liczne nowości związkowe, gospodarcze i socjalne naszego kraju. Ponadto, Unia regularnie wydaje w 6 językach biuletyn informacyjny «Horizonte».

Grupa fachowa Opiekunów i Opiekunek

Możecie się zaangażować w działania ogólnokrajowej grupy dla opiekunów i opiekunek z krajów Europy Środkowo- Wschodniej lub działać w regionalnych grupach dla zatrudnionych w opiece i pielęgnacji. Państwa pracodawca nie będzie wiedział o waszej działalności w tych grupach.

Chcecie Państwo zaangażować się w pracę grup fachowych? Prosimy zgłaszać się na adres tertiaer@unia.ch – czekamy na Państwa!

36 Pomocne punkty doradcze

Miejsce spotkań i platforma informacyjna dla opiekunów i opiekunek w gospodarstwie domowym. Informacje po niemiecku, polsku i węgiersku (z wieloma przydatnymi linkami):

www.care-info.ch

Wzorcowa umowa o pracę (dla prywatnych pracodawców):

www.seco.admin.ch/keine-schwarzarbeit

Punkt doradczy dla osób bez dokumentów pobytowych (Sans-Papiers) w Państwie kantonie:

www.sans-papiers.ch

I oczywiście:

www.unia.ch

**Na stronie Unii
www.unia.ch znajdziesz
więcej informacji.**

37

«Dzięki profesjonalnej pomocy Unii udało mi się wyegzekwować moje prawa w miejscu pracy. W razie pytań z zakresu prawa pracy opiekunek i opiekunów gorąco polecam Unię.»

Silvia Bischofberger, opiekunka seniorów z St. Gallen

Kontakty do Unii w twoim Regionie

Aargau T 0848 333 003, aargau@unia.ch
Bern T 031 385 22 22, bern@unia.ch
Berner Oberland T 033 225 30 20, thun@unia.ch
Biel-Seeland/Solothurn T 032 329 33 33, biel-solothurn@unia.ch
Fribourg T 026 347 31 31, fribourg@unia.ch
Genève T 0848 949 120, geneve@unia.ch
Neuchâtel T 0848 203 090, neuchatel@unia.ch
Nordwestschweiz T 0848 113 344, nordwestschweiz@unia.ch
Ostschweiz-Graubünden T 0848 750 751, ostschweiz-graubuenden@unia.ch
Ticino T 091 910 50 70, ticino@unia.ch
Transjurane T 0848 421 600, transjurane@unia.ch
Vaud T 0848 606 606, vaud@unia.ch
Valais T 027 606 60 00, valais@unia.ch
Zentralschweiz T 041 249 93 00, zentralschweiz@unia.ch
Zürich-Schaffhausen T 044 296 18 18, zuerich-schaffhausen@unia.ch

Unia Zentralsekretariat

Sektor Tertiär/ Pflege und Betreuung

Weltpoststrasse 20

Postfach 272

3000 Bern 15

T +41 031 350 21 11

tertiaer@unia.ch

www.unia.ch

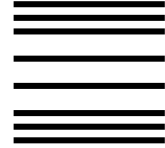

**Gute Pflege braucht
gute Arbeitsbedingungen
gutepflege.ch**

Impressum

Wydawca: związek Unia, Sektor Usług | **Redakcja:** Christine Michel, Katja Signer, Adrian Durtschi, Adam Rogalewski | **Tłumaczenie:** Marek Wieruszewski | **Zdjęcia:** Unia Archiv, Shutterstock | **Grafika:** Carole Lonati | **Druk:** s+z:gutzumdruck, Brig-Glis | **Nakład:** 6000 Egzemplarze | **Języki:** Polski, Niemiecki, Francuski, Włoski | **Zamówienia:** Unia Zentralsekretariat, Sektor Usług/Opieka i Pielęgnacja, tertiaer@unia.ch, Postfach 272, CH-3000 Bern 15 | Bern, Wrzesień 2017

Die Gewerkschaft.

B

Nicht frankieren
Ne pas affranchir
Non affrancare

Geschäftsantwortsendung Invio commerciale risposta
Envoi commercial-réponse

Die Verbesserung der Arbeitsbedingungen steht für uns an erster Stelle
Poprawa Państwa warunków pracy jest dla nas priorytetem
Werden Sie Unia-Mitglied
Zostań członkiem Unii

Sie haben Rechte – nutzen Sie diese!
Macie Państwo Prawa – proszę ich używać!

Ich interessiere mich für die Gewerkschaft Unia. Bitte kontaktieren Sie mich.

Jestem zainteresowany/a Unią. Proszę o kontakt i więcej informacji.

Ich möchte aktiv werden und an einer Versammlung «Pflege und Betreuung» in meiner Region teilnehmen. Schicken Sie mir bitte eine Einladung.

Chciałbym/abym zaangażować się i wziąć udział w spotkaniu grupy «Opieka i Pielęgnacja» w moim regionie. Proszę przelać mi zaproszenie.

Gerne verteilte ich Ihre Broschüren an meine Kolleginnen und Kollegen.

Senden Sie mir bitte _____ Exemplare.

Chętnie rozprowadzę tę broszurę wśród moich kolegów i koleżanek.

Proszę przelać mi _____ egzemplarzy.

Weitere Informationen und online-Beitritt
Więcej informacji i wstąpienie do Unii online:
www.unia.ch

Name/Nazwisko _____

Vorname/Imię _____

Adresse/Adres _____

PLZ, Ort/Kod pocztowy, Miejscowość _____

Tel. _____

E-Mail _____

Arbeitgeber/Pracodawca _____

Moje prawa
jako opiekunka,
opiekun

Unia Zentralsekretariat

Sektor Tertiär / Pflege und Betreuung
Weltpoststrasse 20
Postfach 272
3000 Bern 15
T +41 031 350 21 11
tertiaer@unia.ch
www.unia.ch

Gute Pflege braucht
gute Arbeitsbedingungen
gutepflege.ch

UNIA